EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 12.11.2008
KOM(2008) 748 galutinis

KOMISIJOS KOMUNIKATAS TARYBAI, EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI

Pasaulinė aplinkos ir saugumo stebėsenos sistema (GMES). Mums rūpi saugesnė planeta

{SEK(2008) 2808}
{SEK(2008) 2809}

KOMISIJOS KOMUNIKATAS TARYBAI, EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI

Pasaulinė aplinkos ir saugumo stebėsenos sistema (GMES).
Mums rūpi saugesnė planeta

1. ĮVADAS

XX a. viduryje savo planetą pirmą kartą pamatėme iš kosmoso. Iš ten Žemė atrodo kaip mažutis ir trapus rutulys, kurio paviršiuje matyti ne žmogaus veiklos rezultatai, bet debesų, vandenynų, žalumos ir žemės mozaika[1].

Kosminės sistemos mums padeda suprasti, kokia trapi yra mūsų planeta. Šios sistemos suteikia problemų, su kuriomis žmonija susiduria XXI amžiuje: grėsmė saugumui, aplinkos blogėjimas ir klimato kaita, – sprendimo priemonių. Žemei stebėti naudojamos veiksmingos pažangios technologijos, kurioms naudojantis kosmose ir žemėje esančiais pajėgumais, galima stebėti Žemės aplinką ir grėsmę saugumui, laiku teikti patikimą informaciją. Todėl Europa nusprendė sukurti savo nepriklausomus veiklos pajėgumus, naudodamasi Pasaulinės aplinkos ir saugumo stebėsenos sistemos (GMES) iniciatyva. Šiuo sprendimu parodyta didėjanti Europos Sąjungos atsakomybė tvarkant Europos ir pasaulio reikalus. Tokios sistemos kūrimas rodo strateginį ES sprendimą, turėsiantį ilgalaikį poveikį tolesnei politinei, ekonominei, socialinei ir mokslinei ES plėtotei.

Jau padaryta labai daug, kad GMES koncepcija virstų tikrove. Pripažindama Žemės stebėjimo svarbą, Taryba pritarė atliktam darbui[2] ir ES pirmininkavusių Austrijos ir Vokietijos iniciatyvoms[3] dėl būsimos GMES struktūros ir valdymo, kurie grindžiami bendra Europos kosmoso agentūros (EKA) ir Europos Sąjungos (ES) veikla.

Dabar GMES įžengė į bandomąjį etapą. 2011 m. techniškai bus įmanoma pradėti įgyvendinimo etapą.

Neseniai Taryba dar kartą pabrėžė[4], kad GMES būtina įgyvendinti skubiai. Taryba paprašė Komisijos parengti veiksmų planą ES programai, kuria būtų siekiama užtikrinti GMES paslaugų ir ypatingos svarbos stebėjimo duomenų teikimą, sukurti. Atsižvelgdama į tai, Taryba paragino[5] Komisiją iki 2008 m. pateikti pasiūlymus dėl GMES finansavimo tvarkos, funkcinės infrastruktūros ir veiksmingo valdymo.

Po intensyvių konsultacijų su pagrindinėmis suinteresuotosiomis šalimis, kaip ir buvo raginama, pateikiamas šis komunikatas. Jo pagrindinis tikslas – sukurti tolesnės diskusijos ir įvairių susijusių partnerių politinio konsenso konsolidavimo pagrindą, kad vėlesniame etape būtų galima pereiti prie įgyvendinimo veiksmų.

---

1 Pasaulio komisijos aplinkos ir vystymosi ataskaita: mūsų bendra ateitis (A/42/427).
2 Trečiosios Kosmoso reikalų tarybos gairės.
3 Graco dialogas ir Miuncheno veiksmų planas.
4 Tarybos rezoliucija „Europos kosminės erdvės politikos plėtojimas“, 2008 9 26.
5 OL C 136, 2007 6 20, p. 1.

2. PAGAL NAUDOTOJŲ POREIKIUS VEIKIANTI ŽEMĖS STEBĖJIMO PROGRAMA: DABARTINĖ PADĖTIS IR ATEITIES PLANAI

GMES teiks visuomenės interesus atitinkančias paslaugas. Galima paminėti ekstremalių situacijų operacijų žemėlapius, klimato pokyčių parametrų ar atmosferos cheminės sudėties stebėseną. Siekiant sukurti GMES infrastruktūrą ir bandomąsias paslaugas, daug ES, EKA ir jų narių pastangų buvo įdėta į mokslinius tyrimus ir technologijų plėtrą, skirtą Žemei stebėti. Reikia užtikrinti įgyvendinimo etapą.

GMES sudaro šie trys komponentai:

Kosmosas

GMES kosminės erdvės komponentą sudaro kosmoso stebėjimo infrastruktūra, skirta tarnybų duomenų poreikiams tenkinti, ir tai yra įmanoma dėl vykdomų žemės (sausumos), atmosferos ir okeanografinių parametrų stebėjimo misijų. Praktikoje bus remiamasi:

- esama arba planuojama Europos kosmoso infrastruktūra, daugiausia EKA, EUMETSAT ir valstybių narių palydovais[6],
- ES ir EKA bendrai finansuojama kosmoso infrastruktūra.

Kosmoso komponente turi būti numatytos skirtingos funkcijos visų tipų (parodomosios misijos, įgyvendinimo misijų pradiniai ir pasikartojantys elementai) kosmoso infrastruktūrai. Po EKA atliktos trūkumų analizės šiuo metu EKA ir Europos Komisija drauge kuria kosmoso stebėjimo infrastruktūrą pagal EKA Pasaulinės aplinkos ir saugumo stebėsenos sistemos kosminės erdvės komponento programą. Šia programa siekiama sukurti ir įgyvendinti daug palydovinių misijų, vadinamųjų „Sentinels“.

In situ

GMES *in situ* komponente bus remiamasi daugeliu įrenginių, priemonių ir paslaugų, kurios priklauso nacionaliniam, regionų arba tarpvyriausybiniam lygiui arba yra valdomos šiais lygiais ES viduje ir už jos ribų. *In situ* infrastruktūra teikia duomenis Žemės vandenynų, žemynų paviršių ir atmosferos stebėsenai. Galima paminėti tokius šių duomenų pavyzdžius: atmosferos chemija ir oro kokybė, ledo danga ir dirvožemiai, geofiziniai duomenys.

Paslaugos

GMES teikiamos paslaugos yra Europos nepriklausomumo pagrindas teikiant informaciją pasaulio mastu. GMES paslaugų apimtis ir teikimo schema turėtų būti suprojektuotos taip, kad užtikrintų veiksmingą įgyvendinimą, pagrįstą naudotojo reikalavimais ir taikomais teisės aktais, tačiau jas turi būti galima išdėstyti pagal svarbą atsižvelgiant į institucijų ir politikos poreikius. Informacijos teikimas laiku ir to ekonominė nauda labai daug priklauso nuo to, kaip sėkmingai įgyvendinama Europos bendrijos erdvinės informacijos infrastruktūros (INSPIRE) direktyva[7], pagal kurią numatyta rinkti duomenis ir jais keistis, siekiant įgyvendinti ES

---

6 Įskaitant meteorologines ir nacionalines didelės ir labai didelės skyros multispektrines ir radarų vaizdo sukūrimo misijas.

7 Direktyva 2007/2/EB.

politiką, ypač – aplinkosaugos sektoriuje. GMES paslaugų rezultatais bus galima naudotis Europos ir pasaulio mastu.

2008 m. pradėtos teikti bandomosios paslaugos, atveriančios kelią būsimai GMES veiklai. Šio etapo GMES paslaugų tipai yra:

- Jūrų ir atmosferos paslaugos

Į šią grupę įeina paslaugos, skirtos sistemingai Žemės posistemių būklės stebėsenai ir prognozavimui regiono ir globaliu mastu, taikant modelius ir metodikas, kurios reikalauja didelio kompiuterių ir apdorojimo pajėgumo. Šios paslaugos užtikrina informaciją, reikalingą klimato kaitos stebėsenai ir supratimui; teikiant šias paslaugas įnešamas indėlis tobulinant transporto sektorių ir siekiant geresnio jūrų pažinimo, kurio reikia naujai ES integruotai jūrų politikai[8] įgyvendinti.

- Žemės paviršiaus, ekstremalių situacijų ir saugumo paslaugos

Į šią grupę įeina geografinės informacijos paslaugos, susijusios su žemės paviršiaus stebėsena, reagavimu į ekstremalias situacijas ir saugumui skirtomis taikomosiomis programomis nacionaliniu, Europos ar globaliu lygiu.

Pradiniame GMES plėtros etape prioritetas teiktas paslaugoms, skirtoms Žemės stebėjimui aplinkosaugos ir ekstremalių situacijų tikslais, kurti. Dabar reikia paspartinti saugumo paslaugų kūrimą. Yra galimybė suteikti daugiau vertės kuriamam Europos jūrų priežiūros tinklui kaip ES integruotos jūrų politikos daliai. Tam reikės glaudaus bendradarbiavimo su valstybėmis narėmis ir jų tarpusavio bendradarbiavimo bei bendradarbiavimo su Europos gynybos agentūra.

Taip pat Komisija pasiūlys būdą, koks būtų GMES indėlis į klimato kaitos stebėseną, naudojant atmosferos, žemės paviršiaus ir jūrų paslaugų elementus.

Be to, GMES turi potencialo prisidėti prie siūlomos Bendros informacijos apie aplinką sistemą (BIAS)[9], kurios tikslas – modernizuoti ir paprastinti aplinkosaugos politikai reikalingų duomenų ir informacijos rinkimą, keitimąsi jais ir jų panaudojimą. Atsižvelgiant į tai, GMES turi potencialo, kad būtų tobulinamas paslaugų teikimas ir priimantiesiems politinius sprendimus, ir piliečiams.

Iki šiol GMES paslaugos nebaigtos galutinai kurti. Jos dar nėra visa apimančios ir globaliniu mastu nenuolat prieinamos. Jų ilgalaikis pastovumas dar ne visiškai garantuotas. Todėl reikia tolesnių investicijų (taip pat ir į kosmoso infrastruktūrą), siekiant pašalinti GMES paslaugų trūkumus ir užtikrinti ilgalaikį tvarumą ir patikimumą. Be to, nuolat reikės kartu kviesti daug skirtingų įvairaus institucinio pobūdžio veikėjų, kad būtų užtikrintas ir tinkamas ES bei EKA valstybių narių ir kitų valstybių, kurios įtraukiamos į veiklą dėl savo priklausymo tarpvyriausybinėms organizacijoms, atstovavimas. Kad kurti GMES būtų ekonomiškai naudinga, labai svarbu kurti moduliais arba etapais įgyvendinamą sistemą, pagrįstą kosmose ir žemėje esančiais ištekliais.

---

8 Integruota jūrų politika Europos Sąjungai (Mėlynoji knyga), Briuselis, 2007 10 10, COM(2007) 575 galutinis.

9 COM(2008) 46 galutinis, 2008 2 1.

3. GMES: VIEŠOJI INVESTICIJA Į EKONOMIKOS AUGIMĄ

Nors GMES paslaugos daugiausia bus skirtos valstybės institucijoms, taip pat kuriamos galimybės, kad privatus sektorius galėtų daugiau naudotis informacijos šaltiniais, ir bus stengiamasi skatinti mokslinių tyrimų srities ir verslo bendruomenės partnerystę. Viešosios investicijos skatins pramonės įmones ieškoti novatoriškų būdų, kaip integruoti stebėjimą, komunikacijas ir informacines technologijas, šios investicijos taip pat turėtų pridėtinę vertę kuriantiems paslaugų teikėjams, kurių dauguma yra mažos ir vidutinės įmonės, palengvinti rinkos įsisavinimą. Todėl, veiklai tapus brandžia ir finansuojama privataus sektoriaus, viešosios investicijos bus arba palaipsniui mažinamos, arba nukreipiamos į mažiau išsivysčiusius sektorius atsižvelgiant į politikos prioritetus. Todėl rinkos galimybių plėtra galiausiai galėtų apibrėžti viešųjų investicijų proporciją, nors to greičiausiai nebus nei artimiausiu, nei vidutinės trukmės laikotarpiu. Bet kuriuo atveju tikimasi, kad GMES pirmiausia bus visuomenės poreikius atitinkanti programa.

Kad šito būtų pasiekta, GMES paslaugos turėtų būti visiškai ir atvirai prieinamos, išskyrus tuos atvejus, kai dėl ES ir valstybių narių saugumo interesų būtų numatyta kitaip. Tai padės skatinti kuo platesnį Žemės stebėjimo duomenų ir informacijos naudojimą ir dalijimąsi duomenimis ir informacija, kaip numatyta siūlomoje Bendros informacijos apie aplinką sistemoje ir galiojančiuose teisės aktuose, kaip INSPIRE direktyva, atsižvelgiant į Pasaulinės žemės stebėjimo sistemų sistemos (GEOSS) principus. Galiausiai GMES išbandys sinergiją su palydovinėmis navigacijos sistemomis – GALILEO ir EGNOS – ir komunikacijos sistemomis, kad informacija naudotojui būtų integruota.

4. TARPTAUTINIS BENDRADARBIAVIMAS

Nors GMES paslaugoms Europos nepriklausomumas yra esminis dalykas, ir toliau Žemės stebėjimo srityje būtina bendradarbiauti tarptautiniu mastu, kad būtų tenkinamas Europos poreikis turėti informaciją globaliu mastu ir kurti ekonomiškai naudingą sistemą. GMES negalima sėkmingai įgyvendinti be keitimosi lygiaverčiais stebėjimo duomenimis taikant bendradarbiavimo schemas ir taip kartu su ES nepriklausančiais partneriais dalijantis stebėjimo infrastruktūros sąnaudomis. Be to, tik taikant koordinavimo metodą, kai kartu sukviečiami pagrindiniai pasaulio veikėjai, bus galima efektyviai veikti kovojant su globaliomis grėsmėmis aplinkai. Pirmiausia, kartu sukūrę bendras Žemės stebėjimo priemones pagrindiniai pasaulio veikėjai pripažino tebevykstančio klimato kaitos proceso svarbą ir poveikį. Todėl Komisija siūlo kurti tarptautinę bendradarbiavimo strategiją, skirtą GMES. Atsižvelgiant į Lisabonos pasaulinės aplinkos ir saugumo stebėsenos sistemos procesą, strategija, kaip dalis ES – Afrikos strategijos, bus parengta bendradarbiaujant su Afrikos sąjungos komisija.

Tarptautinis bendradarbiavimas turi būti grindžiamas egzistuojančiomis bendradarbiavimo schemomis, kurias Europos nacionaliniai ir tarpvyriausybiniai veikėjai išplėtojo su tarptautiniais partneriais, pavyzdžiui, su Pasauline meteorologijos organizacija, ir kurios bus plėtojamos naujose srityse veikiant Žemės stebėjimo grupei, kuri koordinuoja pastangas sukurti Pasaulinę žemės stebėjimo sistemų sistemą, arba GEOSS. Pasaulinės žemės stebėjimo sistemos (GEO) procese svarbu užtikrinti prieigą prie stebėjimo duomenų, kurių nekontroliuoja Europa, ir apibrėžti Europos indėlį į šį tarptautinį siekį. Taip pat tikimasi, kad GMES bus pagrindinis Europos indėlis į Pasaulinės žemės stebėjimo sistemų sistemos dešimties metų įgyvendinimo planą.

5. GMES FINANSAVIMAS

GMES suprojektuota kaip visuomenės interesus atitinkančių paslaugų teikimo sistemų sistema, ir tikimasi, kad jos finansavimas bus daugiausia viešasis. Bendras Europos interesas šiame projekte yra aiškus, tačiau dabartiniame ES biudžete nėra galimybių išplėtoti šį interesą iki siekiamo potencialo. Atsižvelgiant į finansavimo ir personalo apribojimus Komisijoje ir į ekonominio naudingumo principą, šiame projekto plėtros etape vienintelis finansavimo būdas yra plėtoti projektą moduliniu principu. Tai reiškia, kad kiekvienas naujas GMES paslaugų apimties išplėtimas, kuris bus svarstomas, ir kiekvienas naujas GMES plėtotės etapas bus skaidriai įvertintas atsižvelgiant į ekonominio naudingumo principus, naudotojų poreikius, ES politikos interesus ir galimybę užtikrinti tinkamą finansavimą ir organizacines struktūras.

Reikia užtikrinti sklandų perėjimą visuose trijuose etapuose, kurie turi grįžtamąjį ryšį vienas su kitu: parodomajame etape, kuris finansuojamas iš moksliniams tyrimams ir technologinei plėtrai (MTTP) skirtų lėšų, bandomajame etape, kuriame taikomas mišrus finansavimas iš MTTP ir veiklai skirtų lėšų, įgyvendinimo etape, kuriuo iš ES, tarpvyriausybinių ir nacionalinių biudžetų skiriamas finansavimas veiklai, atsižvelgiant į tai, kad, siekiant užtikrinti GMES plėtotę, MTTP skirto finansavimo reikės įgyvendinimo etape.

GMES bus bendrai finansuojama Europos, tarpvyriausybiniu ir nacionaliniu lygiais. Todėl reikia nustatyti sąnaudų dalijimosi principus kartu su sąnaudų įvertinimu, pagrįstu paslaugų apimtimi. Bendri GMES finansavimo poreikiai bus įvertinti atlikus detalią finansinę ir biudžetinę analizę, kuriai vadovaus ES.

Kosmosas

Bendrijos programa turėtų įnešti indėlį į kosminės infrastruktūros ilgalaikiškumo užtikrinimą, ypač į jos laikymą orbitoje, veiklą bei kosminės infrastruktūros, kurią dabar, siekdamos pašalinti infrastruktūros trūkumus, bendrai finansuoja EKA ir EK, papildymą. Programoje taip pat turėtų būti numatyta schema finansuoti prieigą prie duomenų, kurie gaunami iš ne EKA sukurtos infrastruktūros.

Komisija, remdamasi EKA koordinuojamu ilgalaikiu kosmoso komponento planu, įvertins kosmoso komponento sąnaudas, pradedant dabartiniais paslaugų reikalavimais.

In situ

In situ infrastruktūra yra sukurta ir išlaikoma valstybių narių ir toliau jos turėtų būti už tai atsakingos. Tačiau remiantis kosmoso infrastruktūrai taikomu metodu ir atsižvelgiant į sprendimus dėl būsimų ES biudžetų dydžio ir apimties, Bendrijos programa turėtų įnešti indėlį, kai tinkama, į *in situ* infrastruktūros kūrimą, ypač skatindama visos Europos ir pasaulio mastu koordinuojamų duomenų rinkimą ir keitimąsi jais. Bendrijos programa taip pat turėtų įnešti indėlį į koordinavimo veiklą, kuri būtina, kad būtų užtikrintas *in situ* duomenų teikimas GMES paslaugoms. Kur tinkama, reikėtų įgyvendinti papildomas priemones, pavyzdžiui, valstybių narių tarpvalstybinei veiklai ir globaliems tinklams paremti.

Paslaugos

Numatyta, kad programa GMES turėtų užtikrinti bendrą veiklos paslaugų finansavimą. Pagrindinis uždavinys – konsoliduoti didžiulių investicijų, kurios jau padarytos pagal ES mokslinių tyrimų bendrąją programą ir nacionaliniu bei tarpvyriausybiniu lygiu, rezultatus. Įvairios naudotojų bendrijos tikisi, kad ES užtikrins ilgalaikes patikimas GMES paslaugas ir

įgyvendins papildomas priemones, kuriomis būtų remiamas novatoriškumas ir rinkos įsisavinimas antriniuose sektoriuose.

Paslaugų komponento sąnaudos bus įvertintos remiantis naudotojų bendrijų ekspertų grupių nustatyta apimtimi, ankstesniais tyrimais ir remiantis jau esamomis bandomosiomis paslaugomis[10].

Komisija, remdamasi tikslia sąnaudų analize, pateiks teisės akto pasiūlymą, skirtą 2011–2013 m. ES įnašui GMES įgyvendinimo etape nustatyti. Atsižvelgiant į biudžetinį ir finansinį įvertinimą bei į būtinų lėšų turėjimą ir į būtinų organizacinių struktūrų buvimą, ES įnašas po 2014 m. turėtų užtikrinti GMES veiklą.

6. NUOLATINIS ŽEMĖS STEBĖJIMO PAJĖGUMŲ PALAIKYMAS: VALDYMAS

Daug veikėjų, įskaitant tarpvyriausybinės agentūras (pavyzdžiui, EKA), nacionalines ir regionines[11] organizacijas, aplinkosaugos agentūras, civilinės saugos tarnybas, kosmoso agentūras, pramonės atstovus ir naudotojų bendrijas, įneš indėlį į GMES įgyvendinimą.

Kad sektųsi su GMES, reikės įvairių veikėjų, kurie įtraukti į veiklą, partnerystės vadovaujant ES. Ši partnerystė turėtų užtikrinti esamų ir naujų elementų integraciją, taip užtikrinant, kad sprendimų priėmimas būtų grindžiamas aiškiai apibrėžtomis funkcijomis, aiškia atsakomybe ir atskaitomybe dėl viešųjų išlaidų, o kartu būtų visiškai gerbiamas subsidiarumas ir užtikrinamas skaidrumas. Pagal partnerystę taip pat turėtų būti numatyta sistema, kurioje valstybės narės, užmezgančios partnerystės santykius su Bendrija, gali užtikrinti ilgalaikę jų turto eksploataciją.

Esant tokiai partnerystei, Europos Komisijai turėtų būti patikėtas bendras politinis programos GMES koordinavimas, įskaitant institucinį, ES biudžeto ir programos valdymą bei įgyvendinimą, indėlį į rinkos plėtrą ir tarptautinio bendradarbiavimo veiklą. Remiantis GMES įgyvendinimo patirtimi, bus svarstomi alternatyvūs organizaciniai sprendimai.

6.1. Techninis įgyvendinimas

Techninis programos įgyvendinimas daugiausia turėtų būti pavestas Europos subjektams, susijusiems su viešojo ir privataus sektoriaus veikėjais.

Kosmosas

Kosmoso komponento įgyvendinimą turėtų koordinuoti Europos kosmoso agentūra.

Pradėdama kosmoso stebėjimo poreikių analize, atsižvelgdama į tarnybų poreikius, EKA turėtų užtikrinti ilgalaikį GMES kosmoso komponento naudingumą Europos Komisijai ir palaikymą pastarosios vardu. Dėl visų kosmoso infrastruktūros tipų tai daugiausia bus susiję su sprendimų dėl kosmoso komponento priėmimo proceso parengimu ir konsolidavimu, įskaitant:

---

[10] Kaip pateikta 2008 m. Pasaulinės aplinkos ir saugumo stebėsenos sistemos forume, organizuotame ES pirmininkaujančios Prancūzijos, 2008 m. spalio 16–17 d., Lilis.

[11] 2007–2013 m. sanglaudos politikoje Komisija valstybėms narėms ir regionams numatė galimybes paremti GMES įgyvendinimą.

- kosmoso komponento įgyvendinimo plano parengimą,
- minėto plano įgyvendinimo priežiūrą ir stebėseną,
- mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros, skirtos stebėjimo infrastruktūros modernizavimui, koordinavimą paslaugų reikalavimų plėtotei paremti, kaip patvirtinta GMES valdymo institucijų.

Atliekant įprastinį visuotinį atmosferos ir vandenynų stebėjimą, EKA turėtų užtikrinti koordinavimą su Europos meteorologinių palydovų panaudojimo organizacija (EUMETSAT), kuri palaiko ryšius su meteorologinių paslaugų teikėjais, siekdama nustatyti jų kosmoso stebėjimo poreikius.

Dėl naujos kosmoso komponento infrastruktūros, kurios gali prireikti siekiant pašalinti GMES paslaugų teikimo spragas, EKA vėl turėtų būti įgaliota atlikti pirkimus ir, kur tinkama, vykdyti darbus Europos Sąjungai arba jos vardu. EKA turėtų pateikti misijos specifikacijas, kylančias iš paslaugų reikalavimų, ir įvertinti jų atitikimą.

Artimuoju laikotarpiu, kad vyktų EKA ir ES bendrai finansuojamų *Sentinel* misijų operacijos, reikėtų atlikti šiuos veiksmus[12]:

- EKA eksploatuos žemės paviršiaus ir ekstremalių situacijų stebėjimui skirtą kosmoso infrastruktūrą[13], kol bus išrinktas operatorius.
- EUMETSAT eksploatuos jūrų ir atmosferos paslaugoms skirtą infrastruktūrą[14]. Įvertinus sėkmingą dviejų organizacijų bendradarbiavimo modelį, skirtą meteorologijai, EKA koordinuos veiklą su EUMETSAT kuriant antžeminį segmentą.

In situ

Panašiai kaip ir kosmoso komponente, pagrindinis *in situ* komponento įgyvendinimo tikslas yra ir užtikrinti ilgalaikę lengvą prieigą prie GMES paslaugoms būtinų duomenų, taip pat ir *in situ* stebėjimo tinklų ilgalaikė nuolatinė veikla. Dabar tokius duomenis ir *in situ* stebėjimo tinklus daugiausia valdo nacionalinės, regionų ar vietos valdžios institucijos ir įvairūs Europos tinklai.

Tikimasi, kad EKA, koordinuodama su Komisija, atliks svarbų vaidmenį, susijusį su kai kurių paslaugų priežiūra ir koordinavimu su naudotojų bendrijomis, naudojantis Bendros informacijos apie aplinką sistema. Tam tikra specifinė koordinavimo veikla galėtų būti perduota kitoms esamoms atitinkamoms koordinavimo institucijoms[15].

---

12 Remiantis EKA ir EUMETSAT techninėmis diskusijomis.

13 Tai apima *Sentinel 1* ir *Sentinel 2*, kuriuose yra radaras ir multispektriniai vaizdo sukūrimo sensoriai, ir antžeminę *Sentinel 3* dalį.

14 Tai apima *Sentinel 4* ir *Sentinel 5* priemones, skriejančias EUMETSAT misijose, ir jūroje esančią *Sentinel 3* dalį.

15 Pavyzdžiui, EUMETNET (Europos meteorologijos tarnybų tinklas) organizacijai meteorologinio *in situ* stebėjimo sistemų ir paslaugų atveju, EUROGOOS (Europos globalios stebėjimo sistemos asociacija), EUROGEOGRAPHICS (Europos nacionalinių žemėlapių ir kadastro tarnybų asociacija) ir *Eurogeosurveys* (Europos geologinių tyrimų asociacija) kartografijos, geologijos, žemėlapių sudarymo ir informacijai skirtų duomenų atveju ir EMODNET (Europos jūrų stebėjimo ir duomenų tinklą) jūrų duomenų atveju ir kitoms institucijoms, veikiančioms pagal ES integruotą jūrų politiką.

Paslaugos

Tam, kad būtų teikiamos veiksmingos jūrų ir atmosferos paslaugos, Komisija siūlo įsteigti techninių centrų tinklų ES lygiu. Atsižvelgiant į tai, Europos vidutinės trukmės orų prognozių centras (ECMWF) galėtų būti įgaliotas koordinuoti atmosferos tinklą. Dėl jūrų paslaugų Komisija pirmiausia skelbs kvietimą teikti paraiškas, kad būtų konsoliduotas tinklas ir išrinktas jo koordinatorius, kol bus nustatyta ilgalaikė tvarka.

Žemės paviršiaus, ekstremalių situacijų ir saugumo paslaugos turėtų būti teikiamos prižiūrint nacionalinės ir regionų valdžios institucijoms. Todėl reikės bendros metodikos, kad paslaugos būtų integruotos ir susietos Europos lygiu pagal sėkmingą žemės ūkio modelį. Komisija yra pasirengusi įnešti indėlį kuriant bendrą metodiką, skirtą paslaugoms teikti ir geografinės informacijos produktams susieti į visumą. Atsižvelgiant į krizių valdymo veiklos stiprinimą, ekstremalių situacijų paslaugos bus prieinamos įvairiems ekstremalias situacijas įveikiant dalyvaujantiems veikėjams ES ir valstybių narių lygiu, įskaitant šių paslaugų prieinamumą civilinės saugos, humanitarinės pagalbos teikimo ir krizių valdymo srityse.

Be to, per Jungtinį tyrimų centrą (JRC) ir Eurostato tarnybas, Komisija suteiks techninę paramą planuojant paslaugų įgyvendinimą ES ir nacionaliniu lygiu.

Kad GMES toliau būtų grindžiama naudotojų poreikiais, turi būti užmegzti glaudūs ryšiai su naudotojais ir tam naudojamos struktūros, artimos naudotojų bendrijoms. Keletas ES įsteigtų agentūrų ir institucijų ateityje bus ne tik GMES paslaugų naudotojos, jos galėtų įnešti indėlį ir į paslaugų reikalavimų susiejimą bei teikimą. Pavyzdžiui, Europos aplinkos agentūra (EEA), Europos jūrų saugumo agentūra (EMSA), Europos Sąjungos palydovų centras (EUSC), Europos gynybos agentūra (EDA) ir Europos operatyvaus bendradarbiavimo prie Europos Sąjungos valstybių narių išorės sienų valdymo agentūra (FRONTEX). Kitos agentūros taip pat galėtų būti įtrauktos – tai priklausytų nuo poreikių ir GMES paslaugų plėtojimosi.

Kai kuriais atvejais gali reikėti nagrinėti specializuotų agentūrų įgaliojimus ir išteklius, kad būtų galima leisti įnešti indėlį į GMES paslaugas, atsižvelgiant į dabartines diskusijas dėl Europos agentūrų ateities[16].

6.2 Partnerystės koordinavimas

Komisija bus atsakinga už bendrą GMES koordinavimą, jai padės partnerių taryba ir programos komitetas ES programai įgyvendinti. Be to, siūloma numatyti, kad būtų įsteigta saugumo taryba ir naudotojų forumas, kurie turėtų teikti patarimus Komisijai.

Siekiant atrinkti paspartintas ir bandomąsias paslaugas bei plėtojant EKA kosmoso stebėjimo infrastruktūrą, vyks naudotojų poreikių nustatymo procesas. Šį procesą dabar reikėtų įforminti įsteigiant GMES programą. Šis procesas apims:

- naudotojų reikalavimų nustatymą,
- paslaugų apimties ir turinio sujungimą su atitinkamais stebėjimo reikalavimais,
- susijusios stebėjimo infrastruktūros nustatymą, atsižvelgiant į esamas lėšas.

---

[16] COM(2008) 135 galutinis, 2008 3 11.

Visų partnerių dalyvavimas sprendimų priėmimo procese turėtų būti struktūrizuotas.

Partnerystės valdymas

Minėtą partnerių tarybą sudarys valstybių narių, kurių indėlis į GMES yra infrastruktūros dalis, atstovai. Kitos susijusios organizacijos turėtų būti pakviestos kaip stebėtojos. GMES partnerių taryba padės įgyvendinti programą ir ją plėtoti. Diskusijos bus rengiamos pagal komponentus (paslaugų, *in situ* ir kosmoso komponentai), todėl atstovavimas taryboje turėtų būti organizuojamas atitinkamai.

ES programos įgyvendinimas

Bendrijos programa bus Bendrijos įnašo į GMES bendradarbiavimą (partnerystę) pagrindas ir papildys kitų partnerių veiksmus. Ši programa turi būti atvira tarptautinių susitarimų su ne ES šalimis sudarymui[17] ir joje turi būti numatyta finansinio įnašo galimybė.

Padedama programos komiteto, Komisija vadovaus GMES programos įgyvendinimui. Diskusijos bus rengiamos pagal komponentus (paslaugų, *in situ* ir kosmoso komponentai), todėl atstovavimas komitete bus organizuotas atitinkamai. Techninis įgyvendinimas bus vykdomas, kaip nurodyta 6.1 skyriuje.

Duomenų saugumas

Pačioje GMES veiksmingai tvarkant duomenų saugumą reikia tinkamai atsižvelgti į valstybių narių duomenų saugumo reikalavimus, veiksmingas duomenų saugumo tvarkymas operatyvinėms tarnyboms padėtų tenkinti pagrindinius duomenų saugumo kriterijus (ypač apsaugos srities naudotojams): nustatant ir mažinant riziką, kad duomenys bus neteisėtai išplatinti, kad bus atskleisti interesai arba paskleista abejonių dėl GMES paslaugų patikimumo.

Atitinkamą darbą, pateikdama gaires ir informaciją dėl duomenų saugumo, kuris atitinka valstybių narių saugumo reikalavimus, turėtų atlikti saugumo taryba, remdamasi visa atitinkama patirtimi.

Naudotojų reikalavimų tenkinimas

Be kitų šiame komunikate nurodytų elementų, turėtų būti sukurtas naudotojų forumas, kad būtų apsaugotas naudotojų poreikiais grindžiamas GMES tikslas. Forumas bus įvairių sudėčių (tai priklauso nuo paslaugų) ir pagal būtinybę spręs technines ir mokslines problemas. Naudotojų atstovai bus atrinkti skaidriai, objektyviai ir nediskriminuojant bei atsižvelgiant į tai, kad būtina vengti interesų konflikto. Valdant GMES bus siekiama sinergijos su *Galileo*, kiek tai susiję su parama naudotojui.

7. IŠVADOS

2009 m. Komisija pateiks teisės akto dėl ES Žemės stebėjimo programos, vadinamos GMES, pasiūlymą. Kartu su pasiūlymu dėl programos GMES Komisija, atsižvelgdama į esamo ES biudžeto apribojimus, išnagrinės veiklos finansavimą, kuris būtinas GMES 2011–2013 m.

[17] Pavyzdžiui, EKA ir EUMETSAT valstybės narės, nepriklausančios ES.

Sprendimai dėl finansavimo ir dėl organizacinių sprendimų po 2013 m. turės būti pateikti kaip kitos ES daugiametės finansinės struktūros dalis.

Remiantis nustatytais sąnaudų dalijimosi principais ir sąnaudų įvertinimu, grindžiamu paslaugų apimtimi, bendri GMES finansiniai poreikiai bus toliau analizuojami vadovaujant ES.

Komisija, padedama programos komiteto, partnerių tarybos ir naudotojų forumo, koordinuos programos GMES valdymą ir įgyvendinimą. Kol ši valdymo struktūra kuriama, bus pasiūlyta tarpinė valdymo grandis.

Komisija pasiūlys išsamią ir atvirą duomenų ir informacijos politiką, skirtą GMES.

Siekiant skatinti antrinių GMES sektorių augimą, turėtų būti naudojamos ES priemonės, kuriomis remiamas konkurencingumas ir novatoriškumas. GMES paslaugų, pirmiausia dėl jų svarbos ekonomikos augimui ir darbo vietų kūrimui, aspektas turėtų būti įtrauktas į pirmaujančios rinkos iniciatyvą.

Komisija siūlys kurti tarptautinę bendradarbiavimo strategiją, skirtą GMES. Atsižvelgdama į tai, Komisija, laikydamasi GEOSS[18] skirtų nustatytų sąlygų, bendradarbiaus su savo GEO partneriais, siekdama užtikrinti ir palaikyti prieigą prie stebėjimo duomenų ir nustatyti Europos indėlį į šį tarptautinį siekį.

[18] Įskaitant dešimties metų GEOSS įgyvendinimo planą ir Keiptauno deklaraciją.